

KULTURA

1. POSAMEZNIK in DRUŽBA

- človek živi na različne načine
- zmožen je prilagajanja naravnim in družbenim okoliščinam
- sam ustvarja svojo naravo, oblikuje okolje v katerem živi (**odprtost do sveta**)
- ne more obstajati kot samotni posameznik
- način življenja mu ni prirojen kakor žuželkam
- če se ne socializira postane žival

2. RAZLIČNE OPREDELITVE POJMA KULTURA

OPREDELITEV KULTURE:

- ❖ **obdelovanje** (gnojenje, negovanje zemlje - poljedelstvo)
- ❖ **umetnost** (povezano je z umetniškim ustvarjanjem - muzeji, gledališča, koncerti)
- ❖ **vzorci vedenja**
- ❖ **duhovno ustvarjanje** (religija, filozofija, znanost)
- ❖ **vrednostna oznaka** (kot kulturno označujemo tisto, za kar menimo, da je dobro, popolno)
- ❖ **način življenja**

NAČIN ŽIVLJENJA: - *pomen kulture (soc. in antropologija)*

- v antropološkem smislu je kultura pojmovana kot celotno področje idej, navad, prepričanj, materialnih proizvodov, ki jih je človek izdelal in se prenašajo iz generacije v generacijo

DELITEV KULTURE:

- **Implicitno** (verovanje, prepričanje, znanje, norme in vrednote, kar na zunaj ni neposredno vidno)
- **EksPLICITNO** (vzorci vedenja, organizacije družbe, materialni objekti, kar je vidno na zunanjih pojavih)

3. SESTAVINE in ZNAČILNOSTI KULTURE

ZNAČILNOSTI KULTURE:

- temelji na znakih in simbolih
- je naučena
- ne obstaja brez družbe, ki jo oblikuje
- vsak posameznik določene kulture uporablja isti vzorec kulture, kar pomeni, da je skupna in integrirana

SESTAVINE KULTURE:

- ❖ **jezik**
- ❖ **vzorci vedenja**
- ❖ **norme** (pravila bontona)
- ❖ **vrednote** (denar, ljubezen, znanje, uspeh)
- ❖ **znanje, znanost, religija, mitologija, umetniško ustvarjanje**
- ❖ **materialni objekti** (orodja, stroji, zgradbe)

JEZIK:

- je oblika sporazumevanja
- omogoča prenašanje in prevzemanje kulture, kopičenje znanja, vedenje, izkustva

VZORCI VEDENJA:

- do neke mere so skupni vsem članom družbe
- prenašajo se iz generacije na generacijo
- se spreminjajo
- uravnavajo življenje posameznikov v družbi

MATERIALNA KULTURA – izdelki, objekti narejeni z človeško roko (ARTEFAKT – izdelek narejen s človeško roko)

4. NORME in VREDNOTE

NORME

- so pravila, ki nam povedo kaj je v določeni družbi sprejemljivo in kaj ne (so izpeljane iz vrednot)
- norme lahko določeno vedenje predpisujejo ali prepovedujejo
- **primeri:**
  - moralna pravila
  - pravila spodobnega vedenja
  - zapovedi
  - prepovedi

Norme delimo:

- **formalne** (pravne norme – izdajajo jih državni organi, pravila organizacij, zavodov, podjetij..)
- **neformalne** (nenapisana pravila, ki jih spontano izoblikujemo)

Sankcije:

- **negativne sankcije** (zasmehovanje, izogibanje, izbočenost)
- **pozitivne sankcije** (pohvale, nagrade, spoštovanje)
- **formalne sankcije** (od sodišča)
- **neformalne sankcije** (spontane reakcije)

SANKCIJE – zunanja prisila za spoštovanje norm (pri zakonih poznamo samo negativne sankcije)

VREDNOTE – delujejo kot motivacija, da si ljudje postavljamo določene cilje in si prizadevamo, da bi jih dosegli.

5. SUBKULTURA

- je poseben sklop vrednot, norm, vzorcev vedenja, ki posamezno skupino bolj ali manj razlikujejo od dominantne kulture
- nastaja lahko na nacionalni ali religiozni podlagi (mormoni, Jehove priče, amiši), na podlagi prehranjevanja (vegetarijanci), na podlagi razredne pripadnosti (elite)
- pripadniki izoblikujejo svoje norme in vrednote
- razvijejo svoj življenjski stil

MLADINSKE SUBKULTURE (skinhead, metalci, rokerji) – **Mike Brake**

Spodobna mladina: se ravna po prevladujočih normah in vrednotah

Prestopniška mladina: delavski razred, predvsem mladostniki moškega spola

Kulturniška mladina: srednji razred, vpleteni so subkulture

Politično militantna mladina: zavzemajo se za človeške pravice, mirovna gibanje, so proti onesnaževanju okolja